

Silné esá odpadového hospodárstva na výstave v Banskej Bystrici Zberom a separáciou sa z odpadu stáva surovina

Štvrtý ročník Výstavy recyklácie a zhodnocovania odpadov R.I.S., ktorá otvorila brány v poslednej aprílovej dekáde, ukázala, že vývoj v odpadovom hospodárstve na Slovensku nestagne. Obráz o tom si mohol návštevník urobiť na prezentáciách vystavovateľov (više 80 subjektov) a na odborných podujatiach k najviac diskutovaným témam súčasnosti. Organizátorov potešil najmä záujem mladej generácie, u ktorej sa problematika triedenia odpadov stáva postupne návykovou súčasťou každodenného života. Podme sa teda pozrieť, čo najväčšie podujatie svojho druhu na Slovensku prinieslo a čím oslovilo odbornú, ale aj laickú verejnosť.

So zberom papiera máme na Slovensku najväčšie skúsenosti

Už tradične mal na výstave svoje miesto Recyklačný fond, pod taktovkou ktorého vznikli na Slovensku mnohé spoločnosti zaoberajúce sa zberom a zhodnocovaním odpadov. V mestách a obciach infraštruktúru zberu a zhodnocovania odpadov spolufinancuje bezkonkurenčne najväčšou mierou. Sú to dotácie na projekty a príspevky za separované druhy odpadov. Ako však povedal na stretnutí s novinármi riaditeľ fondu Ing. Ján Líška, cieľ zapojiť do separovaného zberu odpadu všetky obce je síce reálny, ale je k tomu potrebná aj zmena legislatívy, ktorá umožní viac podporovať separovaný zber. Tak, aby bol aj finančne atraktívny. Slovensko potrebuje surovinové zdroje a získať ich môže zvýšeným podielom separácie odpadov. Z vlašajších 134 tisíc ton ročne na jeden milión ton v roku 2015.

Prísnejší meter na skládky

Na diskusných fórach podujatia bola častou témou likvidácia tzv. čiernych skládok, s ktorými má zlé skúsenosti nejedna obec a mesto. Nie je ľahké odhadnúť koľko ich je na celom Slovensku. Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS) predpokladá 7 tisíc nelegálnych úložísk a aspoň ich časť by sa mala zlikvidovať počas jarnej kampane Ministerstva životného prostredia SR a Greenpeace *Vyčistíme si Slovensko*. Podpredsedníčka ZMOS-u a zároveň podpredsedníčka Správnej rady Recyklačného fondu Viera Krakovská

v tejto súvislosti uviedla, že ZMOS sa zapojil do akcie a do budúcnosti bude presadzovať v novele zákona, aby vlastníkom pozemku zodpovedal za to, čo je na ňom uložené. Zatiaľ sa s tým borí samospráva a na vlastné náklady likviduje takéto skládky. Čierne skládky vznikajú často pod „rúškom tmy“ a nie je ľahké ich vznik ustrážiť. Systém by sa podľa nej mal nastaviť tak, aby obce a ich občania mali motiváciu odpad separovať a ak ho niekto vyvezie voľne do chotára, nemal by zostať v anonymite.

A len súhlasiť možno s jej názorom, že Slovensko by nebolo treba čistiť, keby sme boli dôslední a začali od seba, ako naložiť s odpadom. V súčasnosti sa dôraz kladie na zintenzívnenie separovania, pričom rozhodujúcim je dátum 1. január 2010, odkedy budú musieť obce a mestá povinne separovať 5 zložiek komunálneho odpadu. Na Slovensku je v prevádzke 160 riadených skládok a ich prevažnú časť tvorí odpad, ktorý nie je nebezpečný. Avšak od 1. januára 2009 bude možné na Slovensku prevádzkovať len tie, ktoré budú vyhovovať smernici EÚ o skládkach. To znamená, že tie, ktoré nespĺňajú kritériá právnych predpisov odpadového hospodárstva, budú zatvorené, zrehabilitované a následne monitorované. Nie sú však obavy, aby aj po roku 2008 neboli u nás kapacitné možnosti skládkovania odpadov dostatočné.

Vážnou úlohou, ktorú bude v najbližšej dobe odpadové hospodárstvo riešiť, je vytvorenie stratégie komplexného systému zberu a zhodnocovania biologicky rozložiteľných odpadov. Pôjde o obmedzenie ich objemu na skládkach v prospech zhodnocovania. Samospráva signalizuje, že obce a mestá budú mať s tým dosť veľký problém. Napríklad, ako sa vôbec bude dať tento druh odpadu zozbierať a zatiaľ si nevie predstaviť ani finančnú náročnosť toho celého, alebo sa obáva, že to bez zadefinovania ministerstvom urobí živelne. Niektoré odpovede na podobné otázky zazneli tiež na sprievodnej konferencii. Napríklad doc. Ing. Dagmar Samešová, PhD., z TÚ, vo Zvolene vo svojom vystúpení upriamila pozornosť účastníkov na metódy hodnotenia environmentálnej prijateľnosti jednotlivých spôsobov zneškodňovania mikrobiálne rozložiteľných odpadov. Ako povedala, proti využitiu biomasy na energetické účely sa zdvihla dosť veľká vlna odporu, aby aspoň poľnohospodárske plodiny neboli takto využívané, pretože veľká časť sveta stále hladuje. Súčasný smery vývoja umožňujú biomasu kompostovať, alebo využiť aj na výrobu

Z tlačovej konferencie Recyklačného fondu na výstave R.I.S v B. Bystrici

biopaliva, povedzme z čistiarní odpadových vôd. Ako zdôraznila, budeme sa musieť naučiť organické látky z komunálneho odpadu separovať a využívať ich. Ale zanedbateľnou nie je ani otázka nášho zdravia a hodnotenie rizík z tohto pohľadu. A ako zdôraznila, komplexné hodnotenia týchto technológií, či už kompostovania, spaľovania alebo metanizácie, by mohli dať odpoveď na otázku o ich prijateľnosti voči životnému prostrediu. Aj keď sú namiesto obavy, že rozhodujúce slovo budú mať napokon predsa len peniaze.

Posledná cesta ojazdených vozidiel

Problematika autovrakov dnes už nie je na Slovensku problémom, akým bol ešte v nedávnej minulosti. Počet spracovaných vozidiel dosiahol v minulom roku už viacej ako 10 tisíc kusov a medziročne sa zvýšil o viac ako 10 tisíc autovrakov. Treba tiež pripomenúť, že ešte v roku 2004 to bolo len 723 recyklovaných vozidiel. V každom prípade pomohla zmena legislatívy, ale aj podpora projektov spracovateľských prevádzok zo strany Recyklačného fondu. Napríklad v Hliníku nad Hronom v krátkom čase vyrástol závod na spracovanie oceľového šrotu a starých vozidiel. Jeho moderná a veľmi výkonná technológia dokáže auto doslova zomlieť za minútu a len 20 minút stačí na to, aby linka zbavila vozidlo nebezpečných kvapalín a vyseparovala kovové a nekovové časti. Srdcom linky je shredder, jeho

výroba trvala v Taliansku 14 mesiacov a montáž ďalšie štyri, ale životnosť zariadenia by mala byť najmenej 20 rokov. Závod je v skúšobnej prevádzke, mesačne spracuje 10 tisíc ton šrotu a 1 500 autovrakov za rok. Prirodzene, jeho kapacity pokiaľ ide o autovraky sú ďaleko vyššie, ale obmedzuje ich ponuka vozidiel vhodných na recykláciu. Odhaduje sa, že ročne vzniká na Slovensku okolo 25 tisíc autovrakov a dá sa predpokladať, že rastom životnej úrovne a kúpyschopnosti obyvateľstva, toto číslo porastie.

Celkom inú technológiu na recykláciu starých vozidiel uplatňujú v prevádzke ZSNP Recykling v Žiari nad Hronom, ktorú vybudovali v priestoroch bývalej kyslíčnikárne tamajšieho výrobcu hliníka. Vozidlo, ktoré príde na recykláciu, rozoberajú ručne na jednotlivé komponenty, ako sú železné a farebné kovy, sklo, guma, plasty a textil. Na každú z nich je zabezpečený odbyť, avšak plasty chce firma zhodnocovať dokonca finalizáciou do nových výrobkov. Zapojením okolitých obcí, využitím nimi zozbieraných plastov, plánuje spracovávať ročne 1 500 ton tejto suroviny. Z nej vyrobí plotové, ale aj zatravnňovacie dielce. V prípade, že plasty zo zberu bude viac a bude mať aj prijateľnú cenu, bude sa dať kapacita spracovania zdvihnúť až na 4 500 ton ročne. Textil z recyklácie autovrakov zatiaľ končí na skládke, ale niektoré signály už naznačujú, že by sa mohla recyklovať aspoň jeho časť. Oleje, a tých je v každom vozidle neúrekom, smerujú do banskobystrického Detoxu, hliník zostáva v miestnej hliníkári, a takto je postarané aj o pneumatiky a kovy. Na svoje si napokon prídu aj majitelia starších vozidiel, pre ktorých sú určené niektoré zachovanejšie časti z recyklovaného autovraku.

Miera návratnosti papiera stúpa

Naše postrehy z výstavy a prezentácie spracovateľov odpadov by sme mohli ukončiť pri zberovom papieri. Niekde pri tomto segmente sa v podstate aj kedyś začína celý proces zužitkovania odpadov u nás. So zberom papiera máme možno najbohatšie skúsenosti, o čom svedčí aj pokrok, ktorý sa podarilo postupne dosiahnuť na tomto poli. Kým ešte začiatkom tohto tisícročia museli spracovatelia zberový papier doviezť aj zo zahraničia, v súčasnosti je situácia opačná, vďaka aktivitám v separovanom zbere možno časť z domáceho zberu dokonca exportovať. Naopak, dováža sa len papier, ktorý sa na Slovensku nevyrába a ani nepoužíva. Podľa informácií zo stánku Zväzu celulózovo-papierenského priemyslu SR sa u nás vlni vyzbieralo 257 tisíc ton a papierne spracovali 206 tisíc ton. Miera návratnosti, teda podiel vyzbieraného papiera k spotrebovanému, dosiahol u nás 53,9 percenta. Možnosti v tomto smere siahajú niekde k úrovni 80 percent a to je zrejme maximálna hranica. Jednoducho preto, že nie všetky druhy papiera a produkty z neho sa recyklujú, napríklad knihy, ktoré zostávajú v knižniciach, alebo dokumenty v archívoch. Zberový papier sa v našich podmienkach využíva ako základná surovina na výrobu lepenky a hygienických papierov. Mnohí ľudia si však ešte stále neuvedomujú, že odpad tohto druhu treba naozaj separovať. Ako povedal manažér recyklácie papiera Smurfit Kappa Štúrovo Ing. Ladislav Veres, mladú generáciu treba vychovávať tak, aby rozvíjala ekologicky a v tomto duchu firma orientuje svoju prezentačnú kampaň prednostne do škôl.

Peter Farárik

Foto: autor

TIP - TOP EKOmóda v Púchove

Pre pracovníkov Obvodného úradu životného prostredia v Považskej Bystrici je už samozrejmosťou zúčastňovať sa a najmä organizovať rôzne environmentálne podujatia so školskými zariadeniami a mimovládny organizáciami. A tak koncom februára sa zhostili úlohy porotcov na tretej celookresnej prehliadke TIP - TOP EKOmóda, ktorej hlavným organizátorom bolo Centrum voľného času Včielka v Púchove, v spolupráci s mestom Púchov.

Módna prehliadka sa uskutočnila v rámci realizácie projektu Ekologicky v odpadovom hospodárstve, a preto na zhotovenie modelov boli použité rôzne druhy odpadov ako plasty, papier, textílie, ale aj suché, prírodné materiály. O tohtoročný ročník módnej prehliadky prejavili veľký záujem materské školy, malotriedne základné školy, združené stredné školy, ktorých žiaci tvorili modely z odpadu na tému *Z rozprávky do rozprávky a Ďalekohľadom do histórie*.

Ťažko opísať vytvorené vydarené kreácie z odpadu a ešte ťažšie bolo hodnotiť. Búrlivým potleskom boli ocenené všetky modely. Predvážacie mólo Domu kultúry v Púchove spestrila Dažďová kvapka, Čertík-Bertík, Slnecný deň, Rytier, Kráľovná a princezná, Večernica, Včielka Mája, Štupláčik, Novinový škriatok, modely najmenších účastníkov módnej prehliadky. Žiaci vyšších ročníkov, v rámci témy *Ďalekohľadom do histórie*, predviedli svoj umelecký talent v modeloch individuálneho a kolektívneho spracovania odpadov do podoby dobových kostýmov, kde využili zbytky textílií. Nečudo, veď práve v púchovskej Makyte

sa tvorí špičková dámska móda pre domáci a zahraničný trh. Modely dvorných dám, kráľovien, egyptskej Kleopatry, antického Rímana, ale aj pračloveka, by mohli dopĺňať interiér nejedného múzea alebo kultúrnej pamiatky. Krása modelov zatienila kvalitu použitého materiálu.

Nemožno nespomenúť nápady hendikepovaných členov centra Hniezdočko z Púchova, ktorí svojimi modelmi a prejavom značne emotívne zapôsobili i na samotnú porotu. Kreativita modelov oslnila tak odbornú porotu, ako aj všetkých účastníkov módnej prehliadky. Ako zapôsobila táto akcia na mňa, zamestnanca úradu životného prostredia? Moja odpoveď: Veľmi pozitívne. Veď nakoniec naša mládež už od tých najmenších sa musela popasovať s pojmom odpad, zamyslieť sa nad tým, ako ho možno využiť, ako s ním nakladať, ako neublížiť našej krásnej prírode. Výsledok bol fantastický, za čo tiež patrí vďaka pedagógom, ktorí dokázali veľmi efektívne využiť aj tvorivú časť výuky na zvýšenie ekologického myslenia našej mladej generácie. Verím, že ľahostajnosť, nedbalosť, nevedomosť vo vzťahu k životnému prostrediu jej bude cudzia.

Ing. Mária Potočková
vedúca odboru starostlivosti o životné prostredie
OÚ ŽP Považská Bystrica

